

بررسی آگاهی کودکان پیش‌دبستانی در مورد زلزله و مروری بر روشهای آموزشی موجود

یاسمین استوار ایزدخواه

استادیار و عضو هیأت علمی پژوهشکده مدیریت خطرپذیری و بحران، پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، تهران، ایران

izad@iiees.ac.ir

ویدا حشمتی

کارشناس ارشد گروه آموزشهای همگانی، پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، تهران، ایران

heshmati@iiees.ac.ir

کلید واژه‌ها: کودکان پیش‌دبستانی، زلزله و ایمنی، آگاهی، روشهای آموزشی

چکیده

تجارب زلزله‌های ایران نشان می‌دهد که عدم آگاهی و آمادگی برای رویارویی با این پدیده عموماً باعث ایجاد تلفات و خسارات شدیدی می‌گردد. بنابراین آموزش و ایجاد آمادگی در بین اقشار مختلف جامعه ضروری است و باید از همان دوران اولیه یادگیری یعنی کودکی آغاز شود، چرا که یادگیری در این سنین پایدارتر و عمیق‌تر است و علاوه بر این کودکان آنچه را در این سنین می‌آموزند به سرعت به دیگر افراد خانواده انتقال می‌دهند. بیش از یک دهه است که در کشور ما آموزش کودکان در مورد "زلزله و ایمنی در برابر آن" از مقطع پیش‌دبستانی آغاز شده است. مواد آموزشی جهت آموزش این موضوعات تهیه و تولید شده و در اختیار مهدهای کودک قرار گرفته است. در این مقاله، از روشهای آموزشی مختلف مانند نمایش، دستکشهای عروسکی، قصه‌گویی، شعر و موسیقی استفاده شده است. با توجه به اینکه اساس تمامی روشهای مذکور بر اساس "بازی" می‌باشد، تمامی این روشها مورد توجه کودکان قرار گرفته و کودکان پیام اصلی آموزش این موضوع شامل مفهوم زلزله به معنای تکان خوردن زمین و همینطور نحوه صحیح پناهگیری هنگام وقوع زلزله را به درستی فراگرفته و به خانواده‌ها و دوستان خود منتقل نموده‌اند. در این تحقیق، از روش زمینه‌یابی استفاده گردیده و اطلاعات لازم با استفاده از پرسشنامه کوتاه و مصاحبه جمع‌آوری شده است. در پایان از طریق آمار توصیفی اطلاعات مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. بررسی‌های به عمل آمده، نشان می‌دهد که استفاده ترکیبی از روشهای آموزشی مذکور به طور کارآمد و مناسبی عمل نموده و قادر است انگیزه کودکان برای یادگیری و مشارکت در این فرآیند را تا حد مطلوب تأمین و حفظ نماید. در گفتگو با مربیان و والدین کودکان، به نظر می‌رسد در هنگام آموزش و یادگیری موضوع "زلزله و ایمنی" نشانه‌هایی از ترس و نگرانی در کودکان مشاهده نشد. این امر خصوصاً در مواردی که مهد از قبل جلسه توجیهی را برای والدین پیش‌بینی کرده است، به خوبی محسوس می‌باشد. همچنین والدین با آشنایی با این موضوع می‌توانند به سؤالات احتمالی کودکان خود پاسخ دهند و علاوه بر مشارکت در امر تدریس و یادگیری، به تسهیل این فرآیند نیز کمک نمایند.

مقدمه

تحقیقات و بررسی‌های گوناگون نشان می‌دهد که در اکثر سوانح اعم از طبیعی و یا غیرطبیعی کودکان جزء آسیب‌پذیرترین گروهها هستند و به علت وابستگی آنان به بزرگسالان، عموماً دچار آسیبهای جسمانی و روانی می‌شوند (Beynaghi and Fathi Vagaargaah, 2001). بنابراین این گروه باید به طور کامل و با دقت مورد مطالعه قرار گیرند و نیازهای آنها به طور همه جانبه و از ابعاد گوناگون بررسی شوند. نیازهای کودکان خاص می‌باشد و نمی‌توان تنها با در نظر گرفتن نیازهای روانی، فیزیکی و آموزشی بزرگسالان در سوانح، به تأمین نیازهای آنان امیدوار بود. بنابراین نیازهای جسمانی، روانی و آموزشی کودکان باید به طور مشخص هم قبل از وقوع حادثه و هم بعد از آن مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد و برنامه‌های آمادگی در برابر زلزله و روشهای آموزشی مناسب با در نظر گرفتن این نیازها تهیه و تدوین گردد.

اهمیت یادگیری از یک طرف و انتزاعی بودن موضوع زلزله از طرف دیگر باعث می‌شود این موضوع از جایگاه ویژه‌ای برخوردار باشد. در واقع مفهوم زلزله یک مفهوم عینی نمی‌باشد و در فاصله زمانی طولانی رخ می‌دهد و گاهی اوقات ممکن است افراد در طول زندگی خود این پدیده

